MYTHICAL TANGENCIES IN FĂNUȘ NEAGU'S NOVELS

Ana-Maria OLARU (TICU)
"Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: Heterotopy generates viable representations in Fanus Neagu's writings, being filled and sustained by the mythical aspect of the topos. The five novels can provide contexts for identifying some universal myths or certain myths pertaining to the Romanian ethno-mythology. By shaping both religious representations and symbolic geometrizations, or by combining the concepts of vulgarization and magical, topic representations provide the idea of a symbolical and mythological complexity. Social, political and historical realities can be considered both causes of despiritualization, but also effects of this process, as the space where these actions take place suffers, in its turn, various mutations. Therefore, we can prove that modern and archaic myths create a highly tempting tandem when it comes to literary approaches.

Keywords: heterotopy, myth, symbol, topos, Fanus Neagu

Pragmatismul și abstractizarea afectează sistemul dual al ființei, raportul material – spiritual fiind mai mult sau mai puțin dezechilibrat de unghiurile din care se privește și se analizează realitatea. De cele mai multe ori, nu doar planul real suferă acest dezechilibru, constatându-se un anacronism și la nivel imaginar, în ceea ce privește ramificațiile spirituale ale existenței. Ideea de limitare a realului se poate circumscrie unui demers științific, dar nu poate anihila interferarea noțiunilor cu care operează atât realul cât și imaginarul. Fenomenul are, cel mult, rolul de a atenua contrastele, incitând la cercetarea și interpretarea plurivalentă a elementelor mitice și simbolice. În cazul lui Fănuș Neagu, reprezentarea în plan literar a unei realități cvasiplauzibile poate accepta varii interpretări. Evident, analiza textelor sale poate edifica, subiectiv, orice abordare critică, deschizând doar un culoar de interpretare.

Vom urma calea unei interpretări a textelor fănușiene din perspectivă mitică, trecând în revistă mai multe prezențe mitologice, identificate în expunerea literară efectivă a firului narativ sau descifrate din substratul simbolic al acestora. Depășind limita pur științifică a conceptului de mit, vom exemplifica o serie de raporturi mitice, sesizate la o atentă lectură a romanelor, lui Fănuș Neagu. Suntem convinși că mitul este, înainte de toate, o formă de metacomunicare, pe care, mai mult sau mai puțin voit sau conștient o adoptă scriitorul.[1] Este inevitabilă o abordare mitică a literaturii, în condițiile în care oameni, locuri, fenomene, obiecte și tot felul de ființe nu sunt altceva decât reiterări ale unora primordiale, adaptate și reinterpretate potrivit structurii interioare a celui care le trezește la lumină, dar și a societății

[1] În celebra și îndrăzneața sa lucrare, *Prezența mitului*, tradusă din limba polonă de Constantin Geambașu și publicată la București în 2014, la Editura Curtea Veche, Leszek Kołakowski punctează inerența mitologiei în plan cultural: „Este neîndoielnic faptul că, în toate zonele culturii umane, mitologiile constituie de secole o importantă formă de comunicare și că nu există, practic, o zonă a culturii în care mitul să nu fi fost pus la lucru ca instrument de organizare a existenței comunitare a oamenilor" (p. 150).

BDD-A22250 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:17 UTC)

care se străduiește să le asimileze. Ne propunem folosirea tehnicilor de analiză și interpretare pe baza textului, vom apela și la metoda *mitocriticii*[2], în identificarea structurilor mitice, dar și a *mitanalizei*[3], conexând miturile și contextele cărora le sunt adaptate.

În ceea ce privește accepțiunile termenului de *mit*, rezonăm cu abordarea științifică pe care o propune Leszek Kołakowski, aceasta sintetizând cel mai bine liniile pe baza cărora vom realiza corespondențele cu textele fănușiene: „Sfera lui (a cuvântului *mit* – n.n.) se intersectează cu sfera desemnată de cercetările din domeniul religiei. Cuprinde o parte – ce-i drept, genetică, deși cantitativ nesemnificativă – a miturilor religioase, și anume cele primare; mai cuprinde, în plus, anumite constructe (în subsidiar sau în mod explicit) din viața noastră intelectuală și afectivă, și anume pe acelea care ne permitem să le legăm între ele, teleologic vorbind, componente condiționate și variabile ale experienței, prin raportare la realități necondiționate”[4]. Referitor la termenul de *simbol*, vom accepta drept premisă a interpretării definiția pe care o dă acestuia Gilbert Durand: „un sistem de cunoaștere indirectă, în care semnificatul și semnificantul anulează mai mult sau mai puțin «falia» circumstanțială dintre opacitatea unui obiect oarecare și transparența puțin vană a semnificantului său”[5]. Utilizarea acestor doi termeni în lucrarea de față este o consecință a complementarității lor artistice, dar și a ideii de subordonare implicită, simbolul fiind adesea parte a mitului analizat.

Spațiul în care mitul se învelește în semnificații nu este unul cu granițe nete, bine determinate, dar putem considera că, într-o posibilă geografie a mitului, unele spații sunt mai prolifice decât altele, din punctul de vedere al semințelor ce germinează în plan mitologic. Aplicând în spațiul românesc un termen folosit de Michel Foucault (mai întâi în conferințele sale radiofonice de la France Culture, apoi în volumele postume intitulate *Rostiri și scrieri*), acela de *heterotopie*[6], văzut ca suprapunere a realului cu imaginarul, Ioan Radu Văcărescu stabilește drept un spațiu heterotopic și Dicomesia lui Ștefan Bănulescu[7], iar noi, *mutatis*

---

[2] Durand, Gilbert, *Figuri mitice și chipuri ale operei – de la mitocritică la mitanaliză*, traducere din limba franceză de Irina Bădescu, București, Editura Nemira, 1998, p. 301: „Termenul de *mitocritică* a fost făurit către anii 1970 (…)pentru a semnifica folosirea unei metode de critică literară sau artistică ce focalizează procesul comprehensiv pe povestea mitică inerentă, ca Wesenschau, pentru semnificația oricărei povestiri”.

[3] *Ibidem*, p.308: „Termenul de mitanaliză (…) definește o metodă de analiză științifică a miturilor, pentru a extrage din acestea nu doar sensul lor psihologic (P. Diel, J. Hillman, Y. Durand), ci și sensul sociologic (Cl. Lévi-Strauss, D. Zahan, G. Durand)”.

[4] Kołakowski, Leszek, *op. cit.*, pp. 7 – 8.

[5] Durand, Gilbert, *op. cit.*, p. 18.

[6] Problema *heterotopiei* a fost analizată și de Vasile Spiridon, care o consideră un *contra-spațiu*, raportând-o la *utopie*, în articolul intitulat *Contra-spații*, publicat în revista „Ateneu”, nr. 1, ianuarie 2011, p. 16.

[7] Văcărescu, Ioan Radu, *Spațiul inefabil*, vol.1, *Bărăganul și Bălțile Dunării în cultura română*, Sibiu, Editura InfoArtMedia, 2009, pp. 35 – 36 : „De la o regiune vernaculară, ca spațiu trăit și perceput, până la un spațiu imaginat, adică o juxtapunere a imaginarului cu vernacularul, nu mai este decât un pas. În acest caz, trecem dincolo de limitele științifice ale Geografiei și intrăm în spațiul *Geografiei Imaginare*, în care, pe urmele lui Michel Foucault, marele filosof și geograf francez contemporan, intrăm în zona *Geografiei postmoderne* și a *Studiului Imaginarului*, mai ales prin conceptul de *heterotopie* (…) de la *spațiile utopice* de tip *Utopia* lui Thomas More și *Noua Atlantidă* a lui Frances Bacon, la robinsoniadele plecate de la *Robinson Crusoe* a lui Defoe și la spațiile heterotopice, juxtapuneri de imaginar și real, spații literare sau filosofice, ca Macondo-ul lui Marquez, Yoknapatawpha lui Faulkner, Provincia de Sud-Est a lui Ștefan Bănulescu (Dicomesia), *Spațiul mioritic* blagian sau *Bărăganul* lui Vasile Băncilă; dar și heterotopii nenumite în mod expres, dar care există ca

BDD-A22250 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:17 UTC)

mutandis, ne permitem ilustrarea aceluiași concept și în toposul Câmpiei Brăilei din scrierile lui Fănuș Neagu. De altfel, spațiile sunt cvasisuprapuse la cei doi scriitori, însă gradul de utopie al fiecăruia diferă, raportându-ne la textele ce speculează diferit doza de realitate geografică și mitică, așa cum vom demonstra în cele ce urmează. Același cercetător exemplifică realitățile utopice și heterotopice ce au fost surprinse în opere literare și care vin în întâmpinarea abordării curente a Miturilor Câmpiei din scrierile fănușiene, zona Brăilei fiind o reiterare a unui spațiu primordial generator și catalizator al energiilor mitice. Sălbăticia locurilor este estompată în timp de consistența valorică a oamenilor care populează acest ținut considerat, prin expunere geografică, unul solar, așadar „bărăganul" este doar unul fizic, ariditatea nelimitând imaginativ și mitic.

Marian Popa sublinia un aspect, care, credem noi, se pliază pe abordarea heterotopică a toposului fănușian: „Spațiul este un pretext pentru jocul iluziilor"[8]. Toate reprezentările topice pot constitui, la o analiză mai detaliată, cadrul de manifestare a celorlalte heterotopii. Ne propunem identificarea mai multor categorii de topos mitic, stabilind măsura în care acestea se constituie variațiuni ale spațiilor *pattern* din mitologie.

Cadrul pe care scriitorul îl alege pentru desfășurarea acțiunilor proiectate heterotopic este unul particularizat tocmai de subiectivismul imprimat fiecărui text. În afara călătoriilor în străinătate redate artistic în cronicile sportive pe care Fănuș Neagu le scria pentru publicațiile de specialitate, spațiul străbătut artistic este destul de limitat din punct de vedere geografic. Talentul prozatorului rezidă în capacitatea de a popula acest spațiu cu personaje inedite, de a-i trasa granițe când dincolo, când dincoace de mit. Având în vedere faptul că romanele fănușiene, datorită concentrării epice, sugerează conservarea unui topos central, cu puține relocări spațiale, vom analiza separat reverberațiile mitice ale toposului din romanele scriitorului.

Înrădăcinarea individului și formarea unei comunități sunt, de obicei, premisele fixării geografice într-un topos, de care se leagă și afectiv, nu doar material. Uneori, personajele încearcă, fără a conștientiza, o transpunere a toposului natal în altă dimensiune a realității. De exemplu, strămutații din Plătărești (*Îngerul a strigat*) recreează, mai întâi motivațional, apoi afectiv, însă nu în totalitate fizic, imaginea simbolică a satului pe care au decis să-l părăsească. Eșecul acestei reconstruiri topice se dezvăluie simbolic abia în finalul romanului, prin vorbele unui bătrân, care, acumulând experiență, are capacitatea de a reproduce verbal ideea de înstrăinare, aceea a dezrădăcinării de ceea ce numește Fănuș Neagu, în diverse texte, „acasă", o Ithaca mitică: „*Dă, Doamne, să ne întoarcem mai repede acasă! Între ai noștri, acolo, pot să trăiesc numai cu mămăligă și cu ceapă, nu-mi pasă*"[9]. Se conturează definitiv, indiferent de avantajele unor tentative de reproducere simbolică, unicitatea matricii natale, aceasta fiind preferată de omul aflat în căutare. Neidentificarea din punct de vedere mitic cu alt topos poate căpăta conotații estetice și valorice negative, putându-se contura o *Ianua*

și vector literar intrinsec: *Bărăganul* lui Panait Istrati, *Sibiul Cercului Literar*, *Bucureștiul* lui Mircea Cărtărescu etc. ".

[8] Popa, Marian, „Fănuș Neagu: naivi, năuci, buimaci în aiureala lumii", în *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, vol. 2, București, Fundația Luceafărul, 2001, pp. 881 – 887, *apud* Viorel Coman, *Drumuri în poveste…*, București, Editura Semne, 2007, p. 366.

[9] Neagu, Fănuș, *Îngerul a strigat*, București, Editura pentru Literatură, 1969, p. 273.

BDD-A22250 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:17 UTC)

Inferni, opusă unei *Ianua Caeli* natale: „*Au zburat păsărelele. De-acum, la voi, totul se face urât. Poți să scrii cu săpun pe oglindă: vino, soare, și el tot n-o să vină. Întuneric ca-n coșciug și miroase a porci*”[10]. Imaginea celor 13 familii care pleacă din Plătărești spre un tărâm promis, trimite, inevitabil, către mitul biblic al poporului evreu, condus de Moise din Egipt către Tărâmul Făgăduinței. Che Andrei, care-i convinge pe ceilalți țărani și îi conduce, alături de Barbu Căpălău spre Dobrogea, poate fi un prooroc întârziat și dezgolit de aura sacralității, din cauza trecutului său tumultuos și a prezentului neclar. Putem identifica în acest fragment și o proiecție imaginară a toposului anticipativ al morții, al unui Infern întunecat și cu miros greu de pucioasă. Așadar, cei care pleacă de acasă, ademeniți de un paradis oniric, oscilează spiritual până la extincție simbolică, o călătorie în care personajele sunt eroi mitici aflați mereu între Scylla și Caribda.

Considerăm că toposul natal poate fi considerat un *mitem*[11], cu o manifestare în mod *patent*[12], reiterat valoric în funcție de contextul literar și de structura interioară a naratorului sau a personajului căruia i se atribuie localizarea ideatică sau fizică sub aspect topic. Vom exemplifica reluările acestui mitem în diferite scrieri, justificându-se obsesia plasării acțiunii în locuri apropriate din punct de vedere spiritual, pornind de la bălțile în care a crescut scriitorul, apoi evadând simbolic până la limita mării, sau până în spațiul protector al muntelui, căutat atât de Fănuș Neagu în partea matură a vieții sale, cât și de personajele sale, aflate în stadiul regăsirii propriului eu. De exemplu, în romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe,* ideea de *topos* este pliabilă unei suprapuneri a planului real cu cel imaginar, așa cum am notat încă de la începutul acestei lucrări. Există trei falii ale realității, mai mult decât o povestire în ramă, o reiterare a destinelor, (aparent) eșuate în fiecare plan. Poate că niciun plan nu este real, nici cel prezentat inițial (cu Raminți, Radu Zăvoianu, Asta Dragomirescu și Ed Valdara), nici cel al nuvelei scrise de Raminți, în care își proiectează neliniștile, nici acel al piesei de teatru propuse pentru interpretare în închisoare.

De fapt, slaba delimitare a granței realului este consecința unei abordări mitice a spațiului comprimat, străbătut de un Pegas antropomorfizat: „*un călăreț, cu arma pe umăr, se ducea în cer – calul atârna de călăreț și de cal atârna o stepă cu mărăcini, câmp de luptă părăsit*”[13]. Nu trebuie să considerăm exclusiv imaginară această abordare a toposului din roman, ancorarea în real fiind adesea punctată, uneori chiar cu precizia dată de geometrizarea spațiului: „*străbătură spațiul pe ipotenuza imaginară a triunghiului format de trei pavilioane vechi*”[14]. La fel de concrete sunt și denumirile de orașe, de cârciumi și de locuri, care fixează veridicitatea spațială: București, Brăila, piața Sfântul Gheorghe, cârciuma Maria Viscolita etc., fiecăreia putându-i-se extrage un anumit substrat mitic. Solul nutritiv pe acest

[10] *Ibidem*, p. 259.

[11] Durand, Gilbert, *op. cit.* p. 303: „în miezul mitului și al mitocriticii se situează *mitemul* (adică cea mai mică unitate de discurs cu semnificație mitică)”, „poate fi un «motiv», o «temă», «un decor mitic» (G. Durand), o «emblemă», o «situație dramatică» (E. Souriau)”.

[12] *Ibidem*, p.304: „Un mitem poate să se manifeste și să acționeze semantic în două moduri diferite (…) – în mod *patent*, prin repetarea explicită a conținutului sau conținuturilor sale (situații, personaje, embleme etc.) omologe; – în mod *latent*, prin repetarea schemei sale intenționale implicite într-un fenomen foarte apropiat de «deplasările» studiate de Freud în vise”.

[13] Neagu, Fănuș, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, București, Editura Eminescu, 1977, p. 142.

[14] *Ibidem*, p. 61.

BDD-A22250 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:17 UTC)

compartiment al mitologiei rămâne cel al „geografiei sacre" eliadești, aspect surprins și de M. Nițescu, într-un capitol pe care îl dedică romanului în lucrarea sa *Atitudini critice*: „Brăila natală rămâne și în acest roman «citadin» metropola universului prozei sale. (…) Aproape toate episoadele romanului se petrec în afara capitalei, sau în plin fantastic în inima unui București halucinant"[15]. Același lucru, fixarea limitei în ceea ce privește spațiul explorat, fără a-l privi restrictiv sau depreciativ, am încercat sa-l surprindem mai sus prin metafora câinelui ce-și explorează curtea.

Un alt roman cu valoare mitico-simbolică a perspectivei spațiale este *Asfințit de Europă, răsărit de Asie*, apărut în 2004 la editura SemnE, însoțit de un jurnal al scrierii sale (*Jurnal cu fața ascunsă*[16]), fapt ce tinde să atenueze parabola abordărilor critice, constituindu-se drept ghid de interpretare. Chiar de la începutul romanului sesizăm o ancorare mitică a toposului, identificând elemente de etnomitologie, a doua întâlnire dintre Veturia Necșari și Grigore Toporaș (Țarul) petrecându-se la scrânciobul lui Tonino Delacruce. Trecând peste faptul că cei doi s-au îndrăgostit la prima vedere cu două zile înainte, în noaptea de Înviere (evidentă fiind sugestia), un caracter mitic se deduce din simbolistica scrânciobului. Astfel, în *Studii de mitologie*, Mihai Coman explică acest obicei, care avea loc în perioada imediat următoare Paștilor, până la Rusalii; prin existența unui fond mitic arhaico-religios amintește (în ideea de leagăn) de spânzurarea lui Iuda. Obiceiul face parte din ritualurile de inițiere feminină, la astfel de evenimente fetele găsindu-și viitorii soți: „la târguri ori chiar la horele obișnuite apărea întotdeauna un element de atracție: scrânciobul. (…) Situarea lui în preajma ceremoniilor de primăvară (dată arhaică a începutului de an) este semnificativă"[17]. Având în vedere că în acest loc tinerii își fac jurăminte care le vor devia definitiv destinele de la un firesc convenient din punct de vedere social, considerăm toposul drept unul mitic și deopotrivă simbolic, experiența inițiind-o pe Veturia în eros.

Opusă unei viziuni idilice a orașului Brăila (adesea evidențiat prin valențele spiritualizante) este imaginea unei mitologii moderne, vulgarizate, laicizate la extrem, populată cu o lume decăzută, desacralizată și dezorientată moral. Un fragment din acest ultim roman al scriitorului conturează degringolada instaurată pe fondul unui paradis natal expirat: „*în poezia orașului ăstuia totdeauna femeile, vinul, luntrea au jucat un rol precumpănitor (...) de asemeni cuțitul, curvele, vagabonzii, lăutarii*"[18]. De fapt, acest paradis nu este metamorfozat, ci este descoperit progresiv odată cu experiența înstrăinării și a revenirilor succesive, constante. Fața mai puțin cosmetizată a orașului nu este una nouă, „păcatele" erau și sunt imanente, însă dedarea scriitorului cu lumea mahalalei îl face să o menționeze ca sursă și leagăn al decadenței. Bineînțeles, contextul generator este cel politic, frustrările poporului fiind exprimate prin replicile și acțiunile haotice și absurde ale personajelor. Autorul nu pierde ocazia de a reveni adesea cu replici acide, dar pline de adevăr dureros, un adevărat mit politic, o istorie trăită și reprodusă: „*România noastră stă cu tâmpla pe un snop de iarbă și plânge*

[15] Nițescu, M., *Atitudini critice*, cap. „Mai mult nebuni decât frumoși", București, Editura Cartea Românească, 1983, p. 92.
[16] Volumul al doilea al jurnalului a apărut postum, în 2013, la editura Muzeul Național al Literaturii Române.
[17] Coman, Mihai, *Studii de mitologie*, București, Editura Nemira, 2009, p. 93.
[18] Neagu, Fănuș, *Asfințit de Europă, răsărit de Asie*, București, Editura SemnE, 2004, p. 41.

BDD-A22250 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:17 UTC)

fiindcă i-a fost furat Cadrilaterul”[19]. Revenirile moralizatoare și echilibrările situaționale sunt punctate uneori, fixând în iureșul depravărilor câțiva piloni solizi, reali. Spre exemplu, vizita la o mănăstire este prilejul (chiar și pentru femeile ușoare) de stabilire a unei conexiuni, fie ea chiar șubrede, cu transcedentul: „*Într-o mănăstire, până și timpul intră în complicitate cu veșnicia și căința*”[20]. Nu este vorba neapărat despre o purgare, o purificare a sufletelor, ci, credem noi, este vorba despre secunda foarte importantă de regăsire a sinelui și de identificare a umilului motiv de umanizare a unor ființe aparent prăbușite moral. Este momentul capabil de mântuire (nu în sensul christic) într-un mundan opacizat.

Foarte sugestiv pentru abordarea din punct de vedere mitic a toposului din acest roman este și felul în care Fănuș Neagu alege să plaseze evenimentele, atât prin metaforele simbolice, „*casa ivită din adorația mării*”, cât și prin extinderea zonală a plăgii topice. Nunțile nepotrivite (între persoane bizare, uneori chiar de același sex) care se realizează pe ascuns la un moment dat, au loc într-un sat din Bulgaria, ferite de orice posibilitate de condamnare sau îndreptare morală a situației. Sintagma care dă titlul romanului localizează geografic arealul vizat, un topos balcanic, nastratinesc, definitoriu (a se citi explicabil) pentru acțiunile și oamenii care își recunosc particularitățile. O astfel de confesiune face detectivul Eugen Brateș: „*Numai la sfârșit de Europă și început de Asie întâlnești astfel de haimanale*”[21], dar și Tonino Delacruce spre final: „*Aici, la asfințit de Europă și răsărit de Asie, cam toți suntem săriți de pe fix*”[22]. Acesta este spațiul ciudat în care nebuni, prostituate, hoți și vagabonzi conviețuiesc firesc și bine cu dropii magice, cu eroi ai Revoluției din ’89 sau călugări. Un loc în care miturile moderne și cele arhaice fac un tandem deosebit de tentant din punct de vedere al abordărilor literare.

Am văzut gradul superior al delirului uman și din ultimul roman fănușian. Nu este altceva decât ceea ce nu doar spera, ci și anticipa scriitorul în *Scaunul singurătății*, roman apărut în 1987 și în care (tot) Brăila este locul unor urzeli politice cu consecințe dezumanizatoare. Orașul este văzut la fel, ca o mahala populată cu ființe de joasă speță, însă transpare un ideal nenumit, cenzurat, dar dedus, acela al unei revolte de sorginte prometeică, împotriva cangrenării politice. Brăila pare a fi un centru universal capabil de erupții energice nebănuite, „*Singurul oraș care amestecă în aluatul de pâine sămânță de cânepă, în speranța c-ar putea atinge măcar o scânteie din nebunia omenească*”[23]. Previzionar, așadar, Fănuș Neagu investește toposul mitic natal cu trăsături istorice, atenuând figuri de securiști, colaboratori, agenți de colectivizare sau muncitori și țărani persecutați. În acest roman, biciul usturător și spațiul protector se anulează reciproc.

În romanul *Amantul Marii Doamne Dracula* se îngroașă un contur al dimensiunii politice a societății, evidențiindu-se partea cea mai scabroasă, cea mai perfidă și josnică a omului de stat Elena Ceaușescu. Ea este o veritabilă Doamnă Dracula, înconjurată de o șleahtă de hiene din aceeași încrengătură cu ea. Spațiul este aceeași provincie de sud-est, dominată de orașul Brăila, un *centrum mundi* veritabil, extins sub cupola etnomitologică

[19] *Ibidem*, p. 138.
[20] *Ibidem*, p. 106.
[21] *Ibidem*, p. 154.
[22] *Ibidem*, p. 282.
[23] Neagu, Fănuș, *Scaunul singurătății*, București, Editura Cartea românească, 1987, p. 10.

BDD-A22250 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:17 UTC)

pastișată satiric. Această lume ireală nu pare a afecta și spațiul, așa cum se anunță din Avertismentul de la începutul romanului: „*În această carte doar Spațiul, Timpul și drumul Istoriei se doresc autentice. În rest totul e ficțiune (și nu prea). Autorul*”[24]. Având în vedere faptul că realitatea social-politică justifică majoritatea întâmplărilor din firul narativ, ne întrebăm dacă nu cumva acest avertisment este o scuză falsă pentru ochii cenzurii comuniste. Pariul toposului în care se desfășoară această parabolă politico-istorică, având accente tragi-comice, este unul material. În centrul său stă conducătorul, reprezentat grobian într-o iconografie macabră a puterii comuniste, ornamentările stilistice suprapunând simbolic realul și imaginarul: „*era ora când Iisușii de tinichea din pieptul troițelor de pe Bărăgan își leapădă răstignirea ca să se culce-n grâu*”[25].

Este esențial, așa cum îndemna și Blaga, să nu încercăm înțelegerea și dezvăluirea misterelor care alimentează creația. Un scriitor este chiar dator să le adâncească și să le ramifice din punct de vedere artistic, pentru a se naște literatura. Mit, imaginar, real, toate contribuie la conturarea stilului și la confirmarea vocației creatoare a unui scriitor, Fănuș Neagu încadrându-se acestui profil. Mai mult chiar, scriitorul brăilean își asumă un rol curajos pentru perioada literară pe care o traversează. „Etapa confuză a noii glaciațiuni”, cum numește Eugen Negrici perioada 1957 – 1964, dar și „etapa micii liberalizări (1964 – 1971)”[26], contribuie la dezvoltarea culturii, iar scriitorii vor avea un aport considerabil la crearea unei generații de cititori avizi de lectură tămăduitoare. Prin acțiune, personaje, dar mai ales prin metafore și simboluri special măiestrite pentru un lector cu ferestrele imaginației deschise, Fănuș Neagu și majoritatea scriitorilor generației ’60 vor cultiva speranța. Dezghețul reformator hrușciovist, declanșat după moartea lui Stalin, preluat fără prea multe adaptări la fondul românesc de regimul Dej, declanșează o tentativă de reînviere a miturilor, capabile să (re)stabilizeze și să (re)valorizeze spiritual.

Facem trimitere tot la Leszek Kołakowski pentru a încheia rotund și a justifica necesitatea (re)venirii la mit, aceasta putând reprezenta și o constatare *a posteriori* a lucrării de față: „Căutarea mitului este, cel mai adesea, o încercare de a descoperi o forță protectoare superioară, care să rezolve fără dificultate întrebările ultime, care să ne ofere ierarhii valorice stabile, să ne înconjoare cu o pădure de repere, să ne scape de libertate, înfășurându-ne înapoi coconul prunciei și făcând să iasă la iveală nevoia letargică a supunerii; dar satisfacția obținută astfel nu este nici ea scutită de mistificare”[27]. Acest lucru am intenționat să-l realizăm și noi, am întrebat, am analizat, am identificat repere, am conturat portrete, dând libertate, sau, dimpotrivă, încorsetând idei, locuri și ființe în/din carcasa mitului.

Bibliografie:

A. Bibliografia operei lui Fănuș Neagu – ediții consultate

[24] Neagu, Fănuș, *Amantul Marii Doamne Dracula*, București, Editura Semne, 2001, p. 1.
[25] *Ibidem*, p. 39.
[26] Eugen Negrici, în acida sa lucrare *Iluziile literaturii române*, apărută în 2008, la Editura Cartea Românească din București, în capitolul „Reprezentarea trecutului literaturii în comunism”, stabilește cinci etape literare pentru acea perioadă: 1. Faza fundamentalistă. Marele pogrom al cărții românești și consecințele lui: distrugerea fundamentelor unei istorii literare; 2. Faza falsei destalinizări; 3. Etapa confuză a noii glaciațiuni (1957 – 1964); 4. Etapa micii liberalizări (1964 – 1971); 5. Perioada comunismului național-ceaușist; pp. 243 – 270.
[27] Kołakowski, Leszek, *op. cit.*, p. 129.

BDD-A22250 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:17 UTC)

Îngerul a strigat, București, Editura pentru Literatură, 1969.
Frumoșii nebuni ai marilor orașe, București, Editura Eminescu, 1977.
Scaunul singurătății, București, Editura Cartea românească, 1987.
Amantul Marii Doamne Dracula, București, Editura Semne, 2001.
Asfințit de Europă, răsărit de Asie, București, Editura SemnE, 2004.
Jurnal cu fața ascunsă, vol. II (postum), București. Editura Muzeul Național al Literaturii Române, 2013.

B. Referințe critice și bibliografie auxiliară

1. Bachelard, Gaston, *Dialectica spiritului științific modern*, Traducere, studiu introductiv și note de Vasile Tonoiu, vol. I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.
2. Coman, Mihai, *Studii de mitologie*, București, Editura Nemira, 2009.
3. Coman, Viorel, *Drumuri în poveste…*, București, Editura Semne, 2007.
4. Durand, Gilbert, *Figuri mitice și chipuri ale operei – de la mitocritică la mitanaliză*, traducere din limba franceză de Irina Bădescu, București, Editura Nemira, 1998.
5. Kernbach, Victor, *Miturile esențiale*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.
6. Kołakowski, Leszek, *Prezența mitului*, traducere din limba polonă de Constantin Geambașu, București, Editura Curtea Veche, 2014.
7. Negrici, Eugen, *Iluziile literaturii române*, București, Editura Cartea Românească, 2008.
8. Nițescu, M., *Atitudini critice*, București, Editura Cartea Românească, 1983.
9. Patrichi, Tudora, *De la „Miorița" la „Mitrea Cocor" sau De la „Ianua caeli" la „Ianua inferni"*, Roman, Editura PapiruS Media, 2014.
10. Spiridon, Vasile, *Contra-spații*, în „Ateneu", nr. 1, ianuarie 2011, p. 16.
11. Văcărescu, Ioan-Radu, *Spațiul inefabil*, vol.1, *Bărăganul și Bălțile Dunării în cultura română*, Sibiu, Editura InfoArtMedia, 2009.
12. Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987.

"Această lucrare a beneficiat de suport financiar prin proiectul „Excelență interdisciplinară în cercetarea științifică doctorală din România – EXCELLENTIA", contract POSDRU/187/1.5/S/155425, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013";

BDD-A22250 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:17 UTC)